

RED.: HEIDI MEEN JOHANSEN OG PER RAMBERG

GULLSTRUPER OG GLADE TONER

BIND 9 I SERIEN
"MITT KJÆRE SANDEFJORD"

NORGESFORLAGET AS

Gi meg et mannskor...

Av Jon Berggreen f. 1940

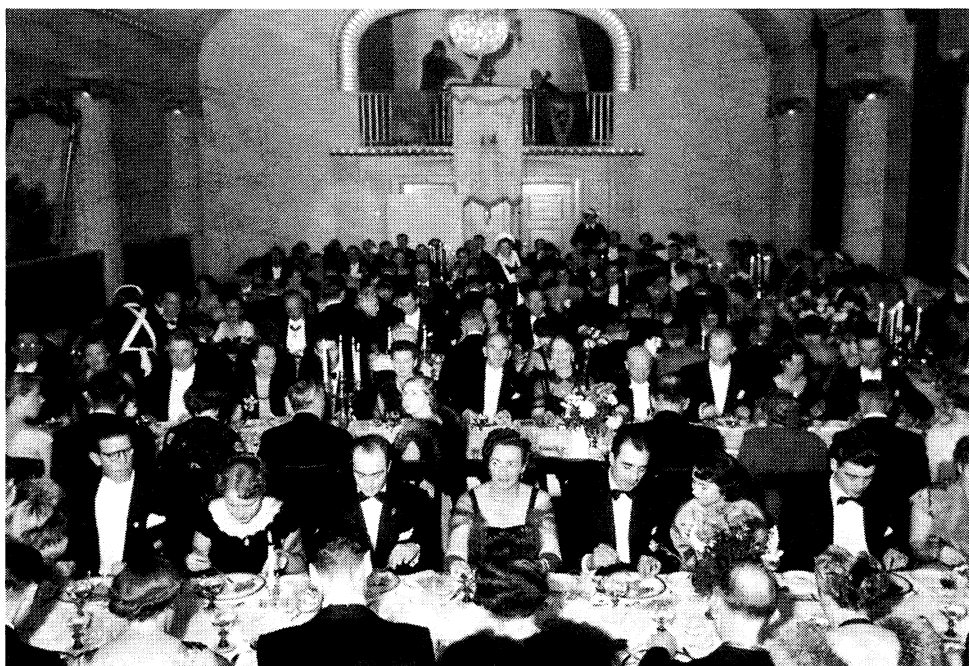

Slik heter det i et treffende dikt skrevet av Inger Johanne Røisli. Et dikt som vel de fleste som har korbevegelsen litt under skjorta, kjenner til. Dette diktet er kanskje mest treffende for en tilhører, men er du med i kor forstår du diktet godt.

Jeg har vært med i Sandefjords Sangforening i snart tredve år og det er en glede å være med å fortelle om det å være med i et mannskor – en oppgave jeg har mottatt med takk og masse respekt.

I 1998 gikk Sandefjords Sangforening inn i sitt 145. sangerår. En av de større markeringene var høstens "Sangfestival" 31. oktober i Hjertnes. 9 kor og bandet "Spinn" deltok, og det var solgt 550 billetter. Arne Søderstrøm dirigerer Sangforeningen som sikret seg smigrende omtaler etterpå. Foto: Sandefjords Blad.

Hotell Atlantics festsal var sted og rammene om byens eldste forening da Sangforeningen feiret sine 100 år i 1953. Arrangementet var vel forberedt av festkomiteen med Per Nilssen i spissen. Byen og flere nabokor var tilstede i den festkleddes forsamlingen, og både taler og gaver var imponerende. Norges Landssangerforbund møtte ved sin formann K. Hjelme-land.

Litt historikk

Mannskoret som ble stiftet i det Herrens år 1853, – ja jeg skriver attenhundre-og femtitre(!) av J.A. Johnsen. Han var kjøpmann, ordfører og instruktør – bare 30 år i 1853. Han fikk med seg ti andre borgere. Så mange at de kunne kalle seg et kor med firstemt sang. Stiftelsesdagen var 8. september, og Sandefjords Sangforening er i dag Sandefjords desidert eldste, men fremdeles høyst oppegående forening. Det har vært kontinuerlig drift, sang og slitsomme øvelser i hele 156 år! Tilstede i Sandefjord by og for dens befolkning i alle disse år, til mest glede, men også i vemod når det var nødvendig.

Det har vært perioder som har vært slitsomme, mangel på rekruttering. Tidene forandrer seg med hensyn til hvilke aktiviteter som er populære i tiden. Men tross opp og nedturer har en håndfull gode mannsstemmer, tenorer som basser, greid å ”holde liv” i mannskorsangen her i byen. Med alle de kor det er i byen i dag føler vi i ”Sangen” at vi nok har vært en kraft for framdrift av

En av de største begivenheter i Sangforeningens liv, 100-års jubileet i 1953. Korets 58 sangere er fotografert foran de store konsertene, hovedkonserten i Badets festsal og kirkekonserten i Sandefjord kirke. Dette var samtidig en avskjed med dirigenten Ragnar Røgeberg.

sangkultur i denne byen. Blant oss som "står i koret" kaller vi foreningen for "Sangen". Du "står i kor" når du er medlem av et mannskor!

Byen var engang så provinsiell, men allikevel attraktiv; med for eksempel Sandefjord Bad.

Sandefjords Sangforenings store 100-årsjubileumskonsert i Badets festsal var et høydepunkt for den tidens medlemmer, og heldigvis er dette godt dokumentert i jubileumsbøker, både fra 100-årsjubileumet, skrevet av Abraham Holtan og 150-årsjubileumet, ført i pennen av Kåre Tarjem.

Boken som er en ypperlig kortversjon av korets historie med vekt på de siste femti år. Den er fortsatt tilgjengelig ved henvendelse til koret.

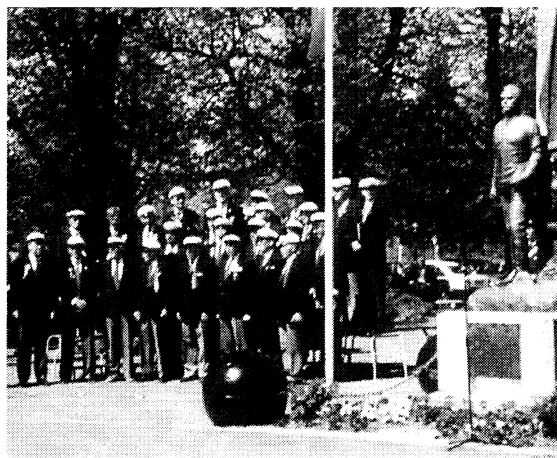
På Youtube

Som nevnt er jo tidene i stadig forandring, og til sammenligning kan jeg nevne at vi nå er å finne som gruppe på Facebook under Sandefjords Sangforening. Vi ligger også på «You Tube» med en vakker barbershoplåt: "Thank You dear Lord for music". Så vi hundreogfemtiseksåringene henger med i de nye framskritt som det kalles.

Den store utfordringen for et mannskor med respekt for seg sjøl, og den

Sandefjords Sangforening, representanter for sangglede og kultur, har 150-års byhistorie bak seg og markerer dette spesielt 13. september 2003 med en jubileumsbankett. Årets 17.-maikomite gjorde ekstra stas på koret og ga 150-års jubilentene førsteplassen i borger-toget. Tradisjonelt preget Sangforeningen også denne nasjonaldagen i utpreget grad. Koret sang ved de alliertes graver på Ekeberg der Thor Hagberg la ned krans. Som i alle år tidligere sang koret også ved Sjømannsminnesmerket ved kirken og hyldet sin stifter ved gravstedet på Sandar kirkegård i tale, sang og med blomster. Foto: Sandefjords Blad.

nasjonale arv vi mener vi er forpliktet til å ta vare på, er den fine balansegangen mellom nytt og gammelt i tradisjonell mannskordrakt. Hva er vel bedre enn et mannskor en 17.mai med våren i toppform og med tenorene som danser med elven i «Naar fjordane blaaner»? Eller en liten kveldskonert når koret kan få synge Evert Taubes «Nocturne» for et lydhørt publikum, – med bassene i storform.

... da gi meg et mannskor,
så jeg kan klappe lenge.

I en slik sammenheng var jeg blant publikum ved en konsert med forskjellige kor i Bystyresalen en gang i 1982. Det var flere kor som sang både fint og flott. Men jeg ble veldig tiltalt av prestasjonene til Sandefjords Sangforening, og da særlig bassene. Jeg gjenkjente noen av karane i koret fra tidligere, og fikk nok en liten bass (2. bass) i magen den søndagsettermiddagen. Jeg var tilbake i Sandefjord etter år som sjømann, kjøleekspert i Afrika og servicesjef ved et kjølefirma utenbys. Jeg trengte nok litt sosial *input* ifølge min kone Berit og jeg ringte til Arve Thorsen, 2. tenor i Sandefjords Sangforening, og bekjent fra yngre dager.

Opptaksprøven

Og slik ble det da at jeg stilte opp en tirsdagkveld i Maskinistenes Hus i Skolegata, lettere nervøs for å ta noen strofer for dirigenten, Rolf Hansen Stub. Han var jo en myndig person, og utstrålte respekt, men du verden så alle tiders å være sammen med, når en ble kjent etter hvert. Han ba meg å ta noen strofer av en sang jeg syntes om og fram kom bildet av min far i lange underbukser ved vinduet mot Kamfjordåsen hvor sola rant, og han sang ut om Rønnerdal i "Sjøsalavals". Dirigenten likte vel det han hørte, for han la til et lite pianoakkompagnement og la leende til at jeg var antatt og kunne begynne i 2. bassen i kveld. I ettertid vet jeg at det var på den stemmen i koret de trang *forsterkning* mest. Noter får du av noteforvalter, hvilket jeg fikk. Da resten av gutta i koret innfant seg og begynte og varme opp og dro til med de innøvde sanger, tenkte jeg at hva iallverden har jeg gitt meg inn på! Jeg hadde fått stol ved siden av en erfaren 2. bass, Arne Stange, som viste seg som en alle tiders støtte for en nybegynner i koret både sangmessig og sosialt. Han var en god hjelp i det praktiske korlivet. Det var først etter noen år da Arne dessverre måtte gi seg i koret på grunn av sykdom, at jeg forsto at jeg også hadde lært noen betydelige *unoter* av ham. Men du verden for en sangerbror!

Våren 1990, nærmere bestemt 11. mai, inviterte Sangforeningen til "Løvsprett-konsert" i Bystyresalen sammen med Røhsnes Jazzband. Dette betydde muntre øvelser og vellykket kveld, også med lyrikkinnslag av Margaret Skjellbred. Foto: Sandefjords Blad.

Den første kvelden var nok inntrykkene mange og flere nye ansikter, men også mange kjente: Frank Eriksen, Mathias Håkegård, Willy Henriksen, Sverre Keim Johnsen med flere. Vi var mange som har ble gode venner og som synger sammen med den dag i dag. Terje Granerød introduserte meg et-

ter hvert for kjøkkentjenesten. Den besto i å skjenke kaffe til alle gamlegutta med tilhørende smurte rundstykker. De ble laget av Kari Gjermundrød som var en slags forstander i Maskinistenes Hus. Hun påså at alt gikk riktig for seg til enhver tid.

Vi yngre sangere ble kalt ”guttungane” og måtte ta kaffeskjenkinga på tørn. Kaffen ble inntatt i skikkelig kaffeservice: kopp med skål og kaffeasjett. Det var da stil! Og kleskoden som det kalles i dag var selvfølgelig skjorte med slips og dress eller bukse og blaser. Vi var da ordentlige. Jeg tror ikke vi hadde så vondt av det, skal jeg si min ærlige mening. Det har jo gått stikk motsatt nå: kom som du er. Selv hos oss ærverdige 156-åringene!

Høytidelig opptak

Etter et par, tre måneder som lærling og prøveklut, fikk jeg på en øvelse et hint fra Formann at jeg neste øvelse skulle ”taes opp” i koret. Jeg var jo inneforstått med at dette skulle skje en dag. Jeg hadde følelsen av at jeg til en viss grad hang med i korets og dirigent Rolfs anstrengelser om å synge så bra som mulig. Det har vel heller aldri hendt at noen som har forsøkt seg i koret, har fått beskjed om at de er ubrukelige!

Så en tirsdag på øvelseskvelden skulle det skje. Jeg må medgi at jeg var litt spent! I salen på Maskinisten, som for øvrig var en flott sal å øve i, sang vi som på en vanlig øvelseskveld. Men før vi tok pause etter en time, gikk Formann fram på gulvet og meddelte at Jon Berggreen skulle tas opp som Sangerbror. Jeg måtte behage å gå ut på den ytre gang en stund, slik at koret kunne gjøre sine forhandlinger utenfor mine ørers rekkevidde. Hva som ble sagt vet jeg av den grunn ikke, men jeg vet jo i ettertid at det blir spurt i plenum om alle er enige i at vedkommende kan innlemmes i Sandefjords Sangforening som ny Sangerbror. Jeg ble nå godtatt etter litt ventetid på gangen. Ingen har vel noensinne blitt bedt om å gå. Så jeg fikk høytidelig overrekt foreningens Lover og historiske litteratur. Under ledelse av Formann ble *tre ganger hurra* ropt, mine nye Sangerbrødres hyllest til meg, og koret sang ”Sangerhilsen”.

Så var det inn i salongene til kaffe og rundstykker. *Den* kvelden slapp jeg å skjenke kaffe!

Skifte av øvelseslokale

Tiden som Sandefjords Sangforening ”tilhørte” på Maskinisten, som vi for korthet kalte stedet, har gitt mange gode minner fra tidlige dager i koret. Lokalene passet utmerket til vårt formål. Det var god klang eller akustikk i

salen. Den var også perfekt som sal for alle våre berømte torskeaftener. Der hvor gamle og nye sangere kunne svinge sitt høystettede rødvingsglass og holde taler hvor vi til tider lo oss flate over bordet, mens andre endte opp i tårevåte øyne. Det var den eldre garde av korets medlemmer som behersket talens kunst til det helt spesielle. Jeg og mine jevnaldrende Sangerbrødre lærte uendelig mye av disse eldres sine erfaringer i så måte. Å "ta ordet" i forsamlinger ble nok etter hvert ikke så vanskelig med den øvelse og inspirasjon vi fikk ved mangt et treffsikkert taffel.

Etter hvert ble Maskinistenes Hus også utsatt for tidens tann. Det ble innlemmet i et flott utbyggingsprosjekt. Sangforeningen måtte flytte. Mange i koret hadde nok lenge hatt en drøm om å få til et eget sted, et "Sangens Hus". Thor Wennerød, tenor og en ildsjel og mange år som Formann, så nok dette for seg. Koret hadde noen kroner på bok etter store dugnadinnsatser med bingo på Saga i 1970-åra. Men det økonomiske løftet som trengtes til eget husvære, ble nok en for stor tanke for enkeltmedlemmer.

Imidlertid endte vi opp på det nyrestaurerte Kurbadet høsten 1987, der vi fikk Sangerloftet som egnet øvelselokale og der vi har vært siden. Et sted vi har følt oss hjemme, både når det gjelder øvelsekvelder og egne arrangementer i salene, fra seriøse til mer løsslupne opptredener.

Ordenskapitel

Ved hvert 5. årsjubileum trer den årsmøtevalgte Ordenspromosjon i kraft. Denne institusjonens virke har omfattende statuetter og promosjonsregler. Medlemmene benevnes som:

Ceremonimester

Ordensmester

Vice Ordensmester

Skattemester

Herold x 2

Drabant x 2

Disse betrodde sangere leder seremonien hvor sangmedlemmene får tildelt sine hederstegn, som har tre kategorier:

Ridderkors, Kommandørkors og Hederskors med bånd.

Disse hederstegn tilegnes den sanger som fyller kriteriene, som i praksis

Etter en omfattende saksbehandling ble statutter og promosjonsregler for Sangforeningens Sangerorden vedtatt 8. september 1919. 24 sangere ble dekorert ved den første "stjernefallsfest". Seinere har Ordenskapitlet trådt i virksomhet ved de større begivenheter i Sangforeningens 150-årige liv. Den seremonielle utdeling av Ridderkors, Hederskors og kommandørkors finner alltid sted i de verdige og seriøse former.

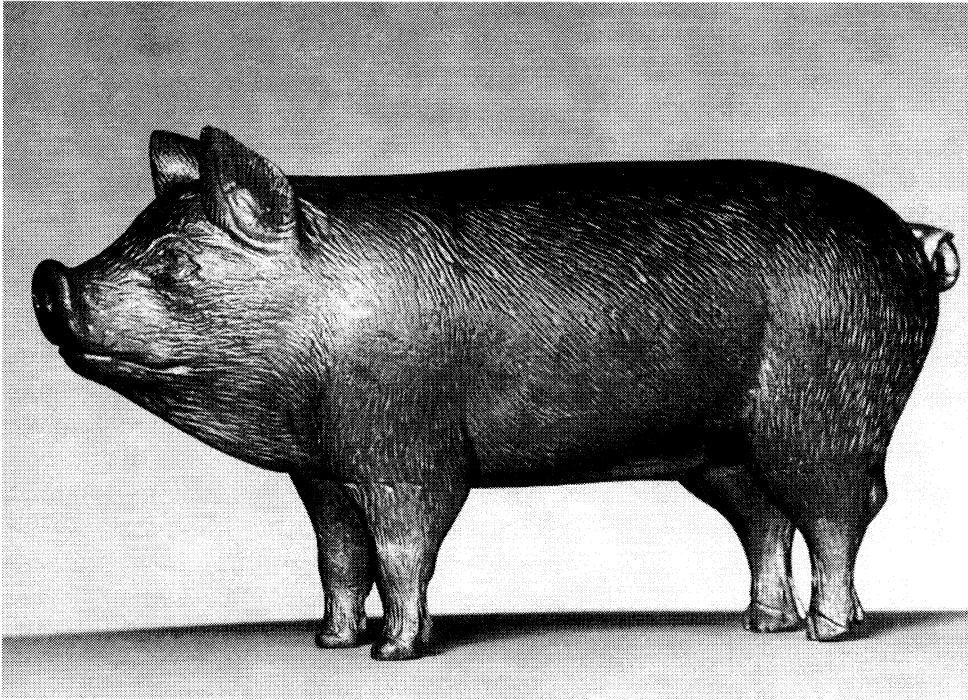
går ut på lengden av medlemskapet i foreningen. De utdeles i forbindelse med jubileumtilstelninger, gjerne middag med damene og inviterte gjester. Seremoniene foregår under verdige, rituelle former, tilrettelagt av de herrer som startet det hele i 1919. Draktene eller kostymene om du vil, er også fra den tid. Så de blir passet godt på. Det er gjerne innleide fanfarehorn og trommevirvler. Hele fremførelsen av promosjonen kan ligne litt på seremonier fra diverse ordenslosjer. Det spørs om ikke Sandefjords Sangforening var den første i byen med slike ambisjoner. Foreningen var jo en ikke ubetydelig sosial faktor i byen på denne tiden. I en tid var det helt opp i 90 medlemmer. Tredve sang, resten var medlemmer for å bli med på tilstelningene. Tidene forandrer seg, noe jeg vel har poengtert før.

Når det gjelder Orden-promosjonen og dens tilblivelse har jeg en liten notis å nevne: I korets 100-årsberetning fortelles det om at ønsket fra ivrige sjeler i koret om en Ordens-promosjon var stor. Det ble et stadig tilbakevendende spørsmål om økonomi til drakter, fremskaffelse av emaljerte kors også videre. I den anledning ble det stilet brev til medlemmene om donasjoner, eller sponning ville vi vel kalt det i dag. På denne listen står min bestefars navn, Bernhard Fjugstad, malermester, gitt kr. 100,-! Historien forteller at det ble innsamlet en overveldende sum. Jevnført med i dag var det ikke stort mer enn vi bruker på en vanlig lørdagshandel. Men dengang nok til at den 8. september 1919 ble 24 sangere dekorert med sitt fortjente kors, ved korets aller første "stjernefallsfest".

"Gullinbørst"

Noen av dere som har vært på noen av korets mer løsslupne arrangementer har kanskje stiftet kjennskap med tradisjonen at en gris blir sendt rundt ved publikums bord. Dette er en gris med lange tradisjoner. Som enhver gris med respekt for sitt virke har den en sprekke i ryggraden for mynt. Nå også utvidet så det går sedler inn. Denne grisetradisjonen ble startet i 1884 da tidene var slik at korets kasse alltid var tom. Kontingent var ikke et kjent ord og donasjoner uteble. "Gullinbørst" som grisens navn er, ble sendt rundt blant sangerne på øvelsene, og de som hadde noe å gi gjorde det, og de som ikke hadde noe, gjorde som de gjorde det. Og slik foregår det også i dag, har du det hyggelig går det greit å legge i litt ekstra, har du ikke passende sum på deg, er det også greit. Utbytte fra grisen går i dag til fremme av det sosiale blant medlemmene, for eksempel et bløtkakestykke til alle, fordi et medlem har fødselsdag på øvelsesdagen.

Den første grisen fra 1884, omkom i den store bybrannen i 1900, men

Gullinbørst, bedre kjent som "Hans Majestet Grisen", har drevet innsamlingsvirksomhet i Sangforeningen siden 1884. Har overlevd indre uroligheter. Har egen grisepasser. Omkom i den store bybrannen i 1900, men gjenoppsto i 1903, takket være en anonym gave fra Thorbjørn Freberg.

gjenoppsto i 1903 takket være en anonym gave fra Thorbjørn Freberg, han likte det best sånn.

Og den lever altså ennå med årsmøtevalgt grisepasser og dertil nøkkelvakt. Det må to til for å åpne grisens buk.

Dagens hverdag i koret

Det er jo hverdager i korsammenheng. Slitsomme kjedelige stemmeøvelser; følelsen av at ting er vanskelige å mestre. Så dypt stemmeleie at en angrer på at en gikk med på å synge 2. bass den gang på 80-tallet. Selv om det var det jeg helst ville. Dirigent Rolf sa i ettertid at jeg nok kunne fungert i hvilken som helst stemme. Det var da jeg spurte meg selv om jeg har et så middelmådig organ?

Men en har jo lært seg at alt det kjedelige går over, neste stadie er jo det at en begynner å få noe til i dette hersens raffinerte arrangement for fire-

I 1976 overtok Rolf Hansen som dirigent i Sandefjords Sangforening etter Odd Tveit, og løste mange krevende oppgaver sammen med koret. På 80-tallet ønsket han å slutte, men først i 1984 maktet Sangforeningen å finne en som kunne overta. Rolf Hansen ledet Sangforeningen siste gang 17. mai 1984 da koret sang for stifter J.A. Johnsen på Sandar kirkegård. Formannen Frank Eriksen takker Rolf Hansen hjertelig og overrekker Sangforeningens gave.

stemt mannskor. Først sammen med tenorene, så sammen med 1. bass som sliter vel så mye som oss i 2. bassen. Så legger 2. tenor seg også opp i det, og Harald Stickler, vår nåværende dirigent, stråler og roper at nå synger vi så vakkert. Vi tror på det sjøl! Går det an å få en finere følelse enn det? Jeg bare spør. Og Harald bruker tid, men mest list og lempe på å få oss til å uttrykke oss i ord og sang slik at de som hører på oss også får en fin opplevelse av det vi prøver å uttrykke.

Da er det godt med applaus, lenge, som Inger Johanne Røisli sier i diktet sitt.

Og når det ingen ende vil ta med applaus, kan vårt alltid humørfylte munstrasjonsråd Frank Eriksen plutselig tre fram fra sangertabulanterne og utbryte: "Nå syns jeg personlig det er nok, og noe da capo kommer ikke på tale!"

Sandefjords Sangforening 2010. Foto: Tore Sandberg.

4. rekke fra venstre: Tore Samuelsen, Ove Holter Jørgensen, Hermann Isaksen, Geir Lauve, Svein Egil Olsen, Kjell Arne Bøe, Reidar Larsen, Terje Granerød, Reidar Rød, Finn Moe Johannesen.

3. rekke fra venstre: Birger Giæver, Arne From, René Steensma, Ole Gillebo, Per Arne Dahl, Thor Hagberg, Gerhard Pagels, Svend Håkonsen, Cato Stentun.

2. rekke fra venstre: Hans Erik Thomsen, Gunnar Bjørge, Odd Pedersen, Håvard Hynne, Svein Lavold, Mathias Håkegård, Olav Paulsen, Hans Edgar Klavenes.

1. rekke fra venstre: Harald Stickler, dirigent, John Jørgensen, Arvid Reppesgård, Hans Kristian Barstad, Terje Syvertsen, Frank Eriksen, Roy Nilsen, Svein Harald Sataislåten, Jon Berggreen, Jon Kåsin, Jon Sverre Riis, repetitør.

Ikke tilstede: Willy Henriksen, Idar Tetlivold, Erik J. Riis, Tor Unneberg, Odd Gilbu.

Allting har en ende ...

... så også denne kanskje litt personlige betraktning av hva det å stå i mannskor er. Spesielt i Sandefjords Sangforening kanskje, som vel har vært med på det meste, gjennom vanskelige og dårligere tider. I tidlige tider hvor kanskje praten i pausene gikk om det å klare å holde sulten fra dørstokken, om medlemmer som var rammet i Spanskesyken eller konkurser av velbedmedlede medlemmer i de harde tredveåra. Motstandsmenn og Grinifanger i førtiåra. Optimisme deretter i femtiåra med svulmende konserter av sang og

musikksterke mange medlemmer, helt opp i 70 stykker. På sent åttital var vi helt nede i 14 stykker husker jeg, ved et oppdrag i Sandefjord Kirke. Men vi *bet fra oss* som det heter i sportsjargongen.

I dag teller vi 43 sangere, entusiastiske, de fleste gråhårede, men med en tro på det vi gjør som kan skremme noen og enhver. I dag er det ikke sulten som skal overdøves med sang, men problem med hvor mange som *ikke* skal på langtidsferie i Thailand, vi skal jo konsertere i april for svarte! Ikke noe av dette kommer av seg sjøl. I den tiden jeg har stått i koret har vi alltid hatt gode, inspirerende dirigenter. Menn og kvinne, som alltid ga av seg selv, som orket med oss opptil flere år av gangen. Ingen nevnt, ingen glemte. Takk skal dere ha.

For tiden har vi to dyktige ”servitører”: Harald Stickler og Jon Sverre Riis, dirigent og repetitør. Et radarpar som får til det meste med en gjeng mannfolk med et høyst variert musikk-, sang- og notegrunnlag. Men gøy har vi det og hva kan man ikke få til når gleden er drivkraften.

”Dere synger så vakkert i kveld” – *jeg* trenger ikke mer.

Inger Johanne Røisli (1943–)

GI MEG ET MANNSKOR

Å, la meg få slippe rockegutta
for en liten stund, i hvert fall
De som vrir og vrenger seg
kaster seg rundt og hiver på hodet
De som sirkulerer med jeansrumpene sine
i et sett

Midt i laser og lysorgel
Svart lær og taggete metall

Nei, gi meg et mannskor
Helt uten rekvisitter
Med hvite skjorter
og sleng i blå buksebein
Og luer med brem
Et mannskor som står stille
når gutta synger
Står som en påle i bakken
Midt i bjørkeskogen
Mannsmunner som synger snille ord
Med fjord og nord
og blåne og måne

Gi meg et mannskor som synger sanger
med poesi og melodi
Et mannskor
der jeg kan se at'n Torvald er så fredfylt i

ansiktet
når han synger tenor
Også så pen som han Ragnar er i blådressen
Hengivent står han fastklistret i bassrekka
Han som ellers er så arg
når han kjører skolebussen
Et mannskor der du kan se at'n Kenneth i
sporten har det bra
når han synger menuett
«Når fjordene blåner
som markens fiol»
synger de
mellom konvall og symre

De tenker vel ikke på sambarytmer
og rockete låter
de som har fioler i hjertet
Mannskoret mitt
med sanselighet i buksebretten
uskyld i skjortebrystet
og vett i luebredden
Ja, gi meg et mannskor
som jeg kan klappe for lenge